

בג"ץ 3170/07
בג"ץ 3216/07
בג"ץ 3260/07
בג"ץ 3309/07

בעניין:

ד"ר _____ דויקאת ו-10 אח'

העותרים בבג"ץ 3170/07

ד"ר _____ חמדאן ו-10 אח'

העותרים בבג"ץ 3216/07

ד"ר _____ רגבי ו-10 אח'

העותרים בבג"ץ 3260/07

ד"ר _____ אבו חיזראן ו-10 אח'

העותרים בבג"ץ 3309/07

ע"י ב"כ עוה"ד עידו בלום ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

וע"י ב"כ עוה"ד עודד פלר ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154
טל': 03-5608185; פקס: 03-5608165

- נ ג ד -

מדינת ישראל ואח'

המשיבים

תגובה מטעם העותרים

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מיום 24.9.07 ומיום 21.2.08, מתכבדים העותרים להגיש בזאת תגובה מטעמם, להודעה המשלימה מטעם המשיבים מיום 29.1.08. בית המשפט הנכבד יתבקש להוציא מלפניו צו על תנאי, כמבוקש בעתירות, ולקבוע את העתירות לשמיעה בהקדם האפשרי.

1. עניינן של העתירות בחיי המשפחה של בני-זוג וילדיהם, והיא עוסקת בסירובה של המדינה לאפשר לתושבי השטחים, אשר נישאו לבני-זוג מחו"ל, לממש את זכותם לחיי משפחה ולחיות יחדיו בשטחים עם ילדיהם, חיים נורמליים, בלא פחד ובלא שניצבת מעל צוארם חרב הגירוש.

2. בעתירות טענו העותרים כי המשיבים מחוייבים ליישם מנגנון לטיפול בבקשות לאיחוד משפחות בשטחים, בין באמצעות קבלת בקשות מהרשות הפלסטינית וטיפול בהן, ובין בכל דרך אחרת.
3. עוד טענו העותרים, כי ההקפאה הקיימת מזה קרוב לשמונה שנים בטיפול באיחוד משפחות נובעת אך ורק מהחלטתם של המשיבים, ולא מכל סיבה אחרת. העותרים הדגישו כי מדיניות ההקפאה הינה מדיניות ישראלית, וכי המפתח להתרת חיי המשפחה של העותרים ושל אחרים במצבם מצוי בידיה של ישראל.

תגובת המשיבים והחלטת בית המשפט בדיון הראשון

4. בתגובתם מיום 18.9.07 פרשו המשיבים את עמדתם, אשר במרכזה ניצבת טענה בדבר "חוסר שפיטות" בשל היות הסוגייה "עניין מדיני". המדינה טענה, כי הקפאת הטיפול בבקשות לאיחוד משפחות נובעת בעיקרה מ"נתק" שנוצר בין הצד הישראלי לבין הצד הפלסטיני, ואשר בעקבותיו לא מועברות בקשות לאיחוד משפחות בין הצדדים.
- המדינה טענה כי כיוון שמדובר ב"סוגייה מדינית" אל לבית המשפט לחייבה לחדש את קשרי העבודה עם הרשות הפלסטינית וליישם את המנגנון הקבוע בהסכם הביניים - ויחד עם זאת אל לו לחייבה ליישם מנגנון אחר לטיפול בבקשות.
5. בדיון שהתקיים ביום 24.9.07, לא קיבל בית המשפט הנכבד את הטענה בדבר "חוסר שפיטות", אלא דן בסוגייה לגופה וביקש למצוא לה פתרון. בית המשפט מתח ביקורת על מדיניותם של המשיבים, והורה למדינה "להגיש לבית המשפט בתוך 60 ימים הודעה משלימה ובה תתייחס לשאלת אפשרות שינוי המדיניות ביחס לקיום מגע עם הרשויות הפלשתינאיות בנושאי מרשם האוכלוסין, ובעניינינו המדיניות על חזרה לטיפול בבקשות למתן תושבות קבע או היתרי שהייה על בסיס נישואין בין בני זוג".

עמדת המשיבים בהודעה המשלימה מטעמם

6. ההודעה המשלימה מטעם המדינה, מוכיחה את שטענו העותרים כל העת: **ההקפאה נובעת אך ורק מהחלטתם של המשיבים**, וכל הטענות אשר תלו את מדיניות ההקפאה ב"נתק" בין הצדדים לא היו אלא תירוץ שאין בו ממש.
7. כמתואר בהודעה, הנימוק העיקרי אשר בו נאחזו המשיבים להצדקת סירובם ליישם מנגנון לטיפול בבקשות לאיחוד משפחות אינו תקף עוד: קשרי העבודה בין הצדדים חודשו, ומנגנון העברת הבקשות ניתן ליישום. **אך גם בנסיבות הנוכחיות עומדים המשיבים על סירובם** – ובחרים לשוב ולהתבצר בעמדתם הראשונית, לפיה מדובר ב"סוגייה מדינית" שאינה שפיטה.
8. מתברר עתה באופן חד משמעי, כי כפי שטענו העותרים, המשיבים הם אלו החוסמים ומקפויאים את הטיפול בבקשות לאיחוד משפחות, וכי אין בכוונתם לשוב ולהפעיל מנגנון לטיפול בבקשות כאלו – בין שקיים נתק ובין שחודש הקשר, בין שמנגנוני העבודה פעילים ובין שהם מושעים, בין שניתן להעביר בקשות בפועל ובין אם לאו.

מכסות ומחוות חד-פעמיות אינן מהוות מענה אמיתי לסוגייה

9. המשיבים ניתלים במספר מצומצם של בקשות, אשר טופלו במסגרת מכסה חד-פעמית, ומנסים ליצור את הרושם שבכך באה הסוגייה על פתרונה. המשיבים סבורים, כנראה, כי טיפול נקודתי במספר מצומצם של מקרים, כמחווה חד פעמית, יפתור אותם מהחובה לפעול באופן מוסדר וקבוע לטיפול בבקשות לאיחוד משפחות.
10. מצד אחד מבהירים המשיבים, כי מדובר במכסות מצומצמות ונקודתיות אשר נקבעו באופן חד-פעמי כ"מחווה מדינית", ואשר אינן מהוות פתרון אמיתי לסוגייה, ומן הצד השני מנסים להציג זאת כאילו בכך באה הסוגייה על פתרונה, עד כדי טענה, כי "העתירות... אינן אקטואליות בשים לב לכך שזה-פקטו מתאפשרת, בהתאם למסגרת שנקבעה בהסכם הביניים, הגשת בקשות לקבלת תושבות קבע באזור, על-סמך פניות המועברות על-ידי הרשות הפלסטינית".
11. נסיונם של המשיבים לחמוק מביקורת שיפוטית על ידי הסכמה לטפל במכסה מצומצמת ונקודתית של בקשות הינה צינית ומבישה. מובן, כי חובתם של המשיבים לאפשר את חיי המשפחה בשטחים אינה מתמלאת ב"מכסות" ו"מחוות" חד פעמיות הנעשות בהתאם לשיקולים פוליטיים משתנים.
12. נזכיר, כי אין בפיהם של המשיבים נימוק ביטחוני – או כל נימוק מהותי אחר - למדיניותם. המשיבים אינם טוענים (כפי שטענו לגבי מתן מעמד בישראל לפלסטינים מהשטחים) שקיים סיכון ביטחוני במתן מעמד בשטחים לבני זוג של תושבי השטחים. בענייננו מדובר, כזכור, בבנות זוג, אזרחיות זרות, שלו היו נשואות לאזרחים ישראלים, ולא לתושבי השטחים, היו יכולות במצב המשפטי הקיים בישראל אף כיום לרכוש אזרחות ישראלית. כמו בתגובתם הראשונה, גם בהודעתם שבים המשיבים ומודים, שהפגיעה בחיי המשפחה של העותרים נעשית אך ורק מטעמים פוליטיים.

חיי-משפחה כקלף מיקוח

13. הודעתם של המשיבים אך מחזקת את שטענו העותרים בתגובתם לתגובה מטעם המשיבים: השיקולים, העומדים ביסוד מדיניות המשיבים, עניינם בהפיכת חיי המשפחה של האוכלוסיה האזרחית בשטחים קלף מיקוח במשא ומתן מדיני. שוב מתברר, כי המשיבים, אשר כאמור אינם מציגים כל נימוק מהותי לסירובם לטפל בבקשות לאיחוד משפחות, דווקא יכולים ומוכנים לטפל בבקשות לאיחוד משפחות – אך רק כאשר ניתן להפיק מכך רווח מדיני-פוליטי.
- נראה כי יש לשוב ולהדגיש:

"אין המפקד הצבאי רשאי לשקול את האינטרסים הלאומיים, הכלכליים, הסוציאליים, של מדינתו שלו, עד כמה שאין בהם השלכה על האינטרס הביטחוני שלו באזור או על האינטרס של האוכלוסייה המקומית. אפילו צורכי הצבא הם צרכי הצבאיים ולא צורכי הביטחון הלאומי במובנו הרחב." (בג"ץ 393/82 ג'מעית אסכאן נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון, פ"ד לז(4) 785, 794-795).

14. יתרה מזו - המשיבים לא רק מודים בפה מלא, כי חיי המשפחה של תושבי השטחים משמשים בידם קלף מיקוח מדיני, וכי בקשות לאיחוד משפחות מטופלות במשורה רק כשניתן להפיק מכך רווח פוליטי – אלא מרחיקים לכת וטוענים, כי התנהלותם זו היא המעידה על כך שמדובר בסוגייה מדינית שאינה שפיטה!

15. אין זאת, כי המשיבים פוגעים אנושות בזכויותיהם של תושבי השטחים ומבקשים להתגונן בתואנה חסרת יסוד של חוסר שפיטות. ראוי להזכיר:

”אין תחולה לדוקטרינה של חוסר שפיטות מוסדית במקום שהכרה בה עשויה למנוע בחינה של פגיעה בזכויות אדם.” (בג”ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ’ ממשלת ישראל (פסק-דין מיום 14.12.2006, פסקה 50 לפסק דינו של הנשיא ברק).

16. וכך גם חזרו והדגישו עשרה משופטי בית המשפט הנכבד בפסק הדין בעניין החוק ליישום תוכנית ההתנתקות:

”גם באותם מקרים בהם דחה בית משפט זה עתירה משום חוסר שפיטותה המוסדית, הוא הדגיש כי הוא עושה כן משום שאין היא מעלה שאלה של פגיעה בזכויות האדם.” (בג”ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ’ ראש הממשלה, פ”ד נט(2) 481, 557).

סיכומם של דברים

17. מהודעתם של המשיבים מתברר, כי אכן אין מניעה מעשית ליישם בפועל את זכותם של תושבי השטחים לחיי משפחה משותפים עם בני-זוגם שאינם תושבי השטחים – כמבוקש בעתירות. מובן, כי מכסות חד-פעמיות אקראיות, הנקבעות מדי פעם במסגרת שיקולים פוליטיים, אינן מהוות פתרון אמיתי לסוגייה.

על הכף האחת של המאזניים נתונה זכותם של נשים, של גברים ושל ילדים לחיי משפחה – זכות חוקתית מהמעלה הראשונה, המגובה בחובותיהם של המשיבים: להבטיח את החיים התקינים בשטחים המוחזקים בהחזקה לוחמתית כבר ארבעים שנה; להגן על המשפחה כתא יסודי של החברה; ולהגן על זכויות אדם. על הכף האחרת של המאזניים – שיקולים אשר ככל הנראה עניינם הפיכת חיי המשפחה של האוכלוסיה האזרחית קלף מיקוח במשא ומתן מדיני. שיקולים אחרונים אלה אינם יכולים שיכריעו את הכף.

אשר על כן, בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו על תנאי, כמבוקש בעתירות, ולקבוע את העתירות לשמיעה בהקדם האפשרי.

3 במרץ 2008